

VI.

Jednání se zdravotníky z pohledu sociální práce a opatrovnictví (za uživatele, opatrovance, slabší osobu), souhlasy a jednání ve zdravotnických zařízeních

ANOTACE:

V rámci sociální práce a opatrovnictví se často setkáváme s osobami, které již nezvládají rozhodovat kvalifikovaně o svém zdravotním stavu. Nejsou schopny dovést, co by pro ně bylo, a nebylo vhodné. Nedokáží samostatně podstoupit léčbu, a to buď pro naprosto neorientovaný náhled na svoji situaci (např. v pokročilém stádiu demence) anebo pro svůj těžký hendikep, který jim neumožňuje si říci o pomoc (např. schizofrenie). Nežádka se setkáváme také s osobami, které pro svoji nemoc a život třeba na okraji společnosti nejsou schopni získat lékařské ošetření na potřebné úrovni. S celou škálou řešení situací ve zdravotnictví musí pomáhat osoby z pomáhajících profesí (sociální pracovníci, pracovníci obcí, veřejní opatrovníci). Pokud je ale povinností pomáhat, je třeba také znát jednotlivá práva svá i pacientů i ošetřujících lékařů. Je třeba znát nejen práva, ale i povinnosti. Lékaři ale nejsou právníci a někdy nedokáží své postupy, z právního hlediska, zdůvodnit a vzniká tak mnoho otázek. Ve společnosti není všeobecně známo, kdo bude rozhodovat u osob, které jsou omezeny v jednání o svém zdravotním stavu. Často dochází k ošetření bez náležitých podkladů, anebo v ohrožujících situacích k ošetření nedojde (ošetření je odmítáno).

Pokud neznáme práva a povinnosti, neznáme své možnosti a nevíme, kdo nám může ve slabé chvíli pomoci svá práva vymáhat a plnit naše povinnosti, dochází k častým nedorozuměním, nepochopením a dokonce až k nezákonným postupům.

CÍL SEMINÁŘE:

Absolvent by měl zvládnout rozlišit situace, kdy osoba může za sebe ve zdravotnictví jednat a co by mohla podepsat, a to na základě odhadnutí sociálních dovedností osoby. Absolvent by také měl být schopen určit svoji roli a objem své nápomoci osobě (rada, doprovod, podpora k vymožení práv, pomoc osobě v obhajobě jejích práv). V rámci doprovodů do zdravotnického zařízení by měl být absolvent (z pozice sociální práce i opatrovnictví) schopen účinně hájit práva slabší doprovázené osoby proti občasné neznalým pracovníkům zdravotnických služeb.

Určeno hlavně pro opatrovníky (starosty, veřejné na obci), aby věděli, co mohou a nemohou podepsat v nemocnici. Za co odpovídají. Co si k nim a k opatrovancům může dovolit lékař.

NÁPLŇ:

Povinnosti lékaře

- povinnost zásahu/pomoci
- povinnost poučit
- život zachraňující úkony
- povinnosti lékařů ošetřit poučenou osobu
- povinnost poučit jiného, když není poučení schopen přijmout pacient (pacient s doprovodem, bez doprovodu, ve službě, bez služby, s opatrovníkem, bez opatrovníka)
- **ošetření proti vůli**
- **ošetření bez poučení**
- trestní odpovědnost lékaře

Práva a povinnosti pacienta

- informační právo a povinnost
- právo na důvěrníka, přítomnost dalších osob při poskytování zdravotních služeb
- právo na revizní posudek
- povinnost dodržovat navržený individuální léčebný postup a nepožívat během hospitalizace alkohol nebo jiné návykové látky, řídit se vnitřním řádem
- povinnost úhrady nehraných služeb, byly-li poskytnuty se souhlasem
- **role opatrovníka při vymáhání práv a plnění povinností opatrovancem/pacientem**

Poskytnutí informovaného souhlasu a vlastní rozhodnutí o zákroku

- kdo má právo za sebe jednat, i když ošetření nerozumí
- poskytování zdravotních služeb se souhlasem pacienta
- **kdo má právo poskytnout souhlas se zákrokem za duševně postiženou osobu**
- koho může pracovník ze zdravotnického zařízení žádat o podpisy souhlasů (samotného pacienta, když rozumí/nerozumí, sociální službu, opatrovníka, rodinu)
- rozdílný přístup u osob s opatrovníkem a bez opatrovníka

Role opatrovníka, sociálního pracovníka, rodiny

- postavení opatrovníka, zástupce z členů domácnosti a podpůrce osoby se zdravotním postižením ve zdravotnickém právu
- role sociálního pracovníka při doprovodu uživatele do zdravotnického zařízení, zdravotnickém ošetření
- pravomoci a povinnosti opatrovníka
- **doprovod do zdravotnického zařízení je sociální prací nebo povinností opatrovníka**
- **odpovědnost za „špatně“ udělený souhlas** (kdo je „žalobcem“, kdo je „obžalovaným“, kdo a proti komu řízení vyvolává, kdo zastupuje)
- kolize mezi opatrovníkem a pacientem/opatrovancem

Poskytování informací

- sdělování informací ze zdravotnické oblasti zjištěných při výkonu sociální práce
- **může pracovník zdravotnického zařízení užít osobní údaje pacienta ke komunikaci se třetí osobou (např. při podání žádosti do služby za pacienta)**
- sdělování osobních a citlivých údajů (sociálnímu pracovníkovi)
- nahlížení do zdravotnické dokumentace vedené o pacientovi (vč. postavení opatrovníka, zástupce z členů domácnosti a podpůrce, pacienta a dalších osob)
- **podávání informací o zdravotním stavu pacientovi a dalším osobám**

Nedobrovolná hospitalizace a poskytování zdravotnických služeb bez souhlasu, proti vůli

- postavení pacienta
- **povinnosti lékařů**
- povinnosti opatrovníka
- rozsah oprávnění lékaře provést zákrok, ošetření, hospitalizaci
- řízení ve věcech vyslovení přípustnosti převzetí a držení osob ve zdravotním ústavu